

Fillimi juaj në Appenzell Ausserrhoden – Listë kontrolli

[menjëherë pas mbërritjes](#)

[brenda 3 muajve](#)

[gjatë vitit të parë](#)

menjëherë pas mbërritjes

Mirëseвинi! Në këtë seksion do të gjeni një pasqyrë të hapave më të rëndësishëm që duhet të bëni menjëherë pas mbërritjes tuaj.

1. Regjistrimi

► A jeni **regjistruar në komunën** tuaj?

Brenda 14 ditëve pas mbërritjes, duhet të regjistroheni personalisht në komunën ku banoni. Merrni me vete dokumentin e identitetit dhe kontratën e qirasë.

- [Komunat / Kontaktet për kontrollin e banorëve](#)
-

2. Leje qëndrimi

► A e keni marrë lejen tuaj të qëndrimit?

Në varësi të vendit të origjinës dhe arsyes së qëndrimit, kërkohet një leje specifike. Departamenti i Migracionit është përgjegjës për lëshimin e lejeve. Ju jeni përgjegjës për zgjatjen e lejes së qëndrimit dhe duhet t'i dorëzoni të gjitha dokumentet në kohë.

- [Kërkesat dhe fletëinformuese](#)
 - [Kontakti me Departamentin e Migracionit](#)
-

3. Takimi fillestar informues

► Zyra e informimit për integrim ofron takime fillestare informuese me përkthim, në mënyrë që të keni një fillim të mbarë. INFI është e gatshme t'ju ndihmojë edhe për pyetje të tjera.

- [Kontakti me Zyrën e Informimit për Integrim INFI](#)
-

4. Sistemi politik

► Federalizmi: Në Zvicër, përgjegjësitë ndahen mes Konfederatës, kantoneve dhe komunave. Kjo quhet federalizëm. Shumë gjëra – si arsimi, taksat apo ndihma sociale – funksionojnë ndryshe në çdo kanton. Edhe zakonet dhe traditat janë të ndryshme sipas rajoneve.

- Harta e Zvicrës
- Gjuhët në Zvicër

► E drejta demokratike: Në Zvicër, vetëm shtetasit zviceranë mbi moshën 18 vjeç kanë të drejtë të votojnë dhe të zgjedhin. Përjashtime ka në komunat Trogen, Speicher, Wald dhe Rehetobel (e drejta e votës komunale), nëse dikush ka jetuar të paktën 10 vjet në Zvicër dhe 5 vjet në kanton.

► E drejta për peticione: Të gjithë të rriturit – përfshirë të huajt – kanë të drejtë të paraqesin peticione në autoritetet komunale, kantonale dhe federale. Peticionet mund të përmbajnë propozime, ankesa ose kërkesa.

- Broshura "Mirë se vini në Zvicër" në shumë gjuhë
-

5. Gjuha

► **Gjuha gjermane** është thelbësore për punë, arsim dhe jetën e përditshme. Mësoni sa më shpejt të flisni gjermanisht për jetën e përditshme. Ka kurse gjuhe me çmim të reduktuar.

- Fletushka me ofertat aktuale të kurseve në Appenzell Ausserrhoden
 - ar.ch / Kurse gjermanishte të lira në Appenzell Ausserrhoden
 - sprachtandem.ch / Bisedë me persona të tjerë në gjermanisht
 - Krijoni kontakte shoqërore për të përmirësuar gjuhën
-

6. Familja dhe fëmijët

► Shkolla: A i keni regjistruar fëmijët tuaj në shkollë? Në Zvicër arsimit është i detyrueshëm. Regjistrimi bëhet direkt në shkollën e vendbanimit.

- Lista e kontakteve të drejtuesve të shkollave

► Të **rinjtë nga mosha 16 vjeç** marrin mbështetje përmes programeve të veçanta për t'u integruar në sistemin arsimor dhe të punës në Zvicër. Zyra e Informimit për Integrim INFI ofron këshillim për të rinjtë nga 16 deri në 25 vjeç. Caktoni një takim për këshillim.

► Kujdesi për fëmijë: Prindërit mund të marrin ndihmë financiare për kujdesin ndaj fëmijëve, nëse plotësojnë disa kushte.

► Grupi i lojës: Grupet e lojës u mundësojnë fëmijëve nga mosha 2.5 vjeç të mësojnë gjermanisht në mënyrë lozonjare dhe të zhvillojnë aftësi sociale dhe motorike – një përgatitje e mirë për fillimin e shkollës.

- Këshillim për nëna dhe baballarë
 - Kontakti me Zyrën e Informimit për Integrim INFI
-

7. Puna

► A keni një vend pune të sigurt apo jeni në **kërkim pune**? Në varësi të kombësisë suaj, ju nevojitet një leje pune.

- [ar.ch / Kërkesa dhe fletëinformuese për leje pune](#)
- [arbeit.swiss / Job-Room](#)
- [Lista "Portale të rëndësishme online për punë dhe lidhje të tjera"](#)
- [Lista e zyrave të ndërmjetësimit të punës](#)
- [Këshillim për arsim, karrierë dhe studime \(arsimi bazë si themeli kryesor\)](#)

► A i njihni të drejtat tuaja si punonjës? Orari i punës, paga, pushimet dhe shkarkimi nga puna janë të rregulluara me ligj.

- [Infostelle Arbeit / Këshillim juridik për të drejtat e punës \(4 orë falas\)](#)
- [lohnrechner.ch / kalkulator page](#)

► A e dini çfarë duhet të bëni nëse bëheni i papunë? Regjistrohuni sa më shpejt në Qendrën Rajonale të Punësimit (RAV).

- [RAV / Hapat për regjistrim në RAV](#)
- [Zyra e aplikimeve Herisau](#)

8. Sigurimet sociale

► Sistemi i **sigurimeve sociale** në Zvicër është kompleks. Informohuni me kohë për të shmangur probleme më vonë. Kontributet zbriten direkt nga paga dhe përfshijnë këto sigurime:

- AHV/IV/EO: Sigurimi për pleqëri, invaliditet dhe kompensim të të ardhurave (i detyrueshëm)
- ALV: Sigurimi i papunësisë (për të punësuarit)
- BVG: Pensioni profesional (nga një nivel i caktuar page)
- Sigurimi nga aksidentet (UVG):
 - Nëse punoni të paktën 8 orë në javë, ju siguron punëdhënësi.
 - Nëse nuk punoni, sigurimin ndaj aksidenteve duhet ta merrni përmes sigurimit shëndetësor.

- *Grafiku i sigurimeve sociale*
 - *Sigurimet sociale në Zvicër në gjuhë të ndryshme*
 - *sovar.ch / Kontakti për sigurimet sociale*
-

9. Llogari bankare

► A keni hapur një llogari bankare zvicerane? Për pagë, qira dhe sigurime, ju nevojitet një llogari.

Shumë banka hapin një llogari vetëm pas marrjes së lejes së qëndrimit. Disa banka pranojnë një vërtetim banimi nga komuna (me pagesë). Pyesni se cilat dokumente janë të nevojshme në secilin rast.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-ar.ch/sq/test/menjehere-pas-mberitjes

brenda 3 muajve

Gjatë tre muajve të parë ka shumë tema që ju ndihmojnë të orientoheni në jetën tuaj të re. Këtu do të gjeni një listë me pikat më të rëndësishme që duhet të përfundoni tani.

1. Sigurimi shëndetësor

► A keni lidhur një **sigurim bazë** me një kompani sigurimi shëndetësor? Sigurimi është i detyrueshëm brenda tre muajve – me efekt prapaveprues nga data e regjistrimit tuaj në Zvicër.

► **Sigurimet shtesë** janë vullnetare dhe mbulojnë shërbime shtesë si zgjedhje më të mirë të spitalit, mjekësi alternative ose ndihmë për syze – duhet të merren para se të shfaqet ndonjë sëmundje.

- [Grafiku i sigurimit shëndetësor](#)
- [comparis.ch / Krahasoni sigurimet shëndetësore](#)
- [Sistemi shëndetësor në Zvicër i shpjeguar në gjuhë të ndryshme](#)
- [Sigurimi i detyrueshëm shëndetësor / Pyetje dhe përgjigje në disa gjuhë](#)
- [Numrat emergjentë](#)

► Personat me të ardhura të ulëta mund të aplikojnë për një zbritje të primës pranë Sigurimeve Shoqërore në Appenzell Ausserrhoden. Afati përfundon në fund të marsit. Të sapaordhurit mund të aplikojnë edhe pas këtij afati, por vetëm gjatë vitit të ardhjes.

- [Kërkesë për subvencionim të sigurimit shëndetësor](#)

► Përrjashtimi nga detyrimi për sigurim shëndetësor në Zvicër: Në Zvicër, çdo person duhet të ketë një sigurim shëndetësor. Në Appenzell Ausserrhoden, institucioni i përbashkët KVG në Solothurn është përgjegjës për kontrollin e kësaj detyrimi. Në raste të veçanta, përrjashtimi është i mundur. Më shumë informacion gjeni në [faqen e internetit](#).

- [kvg.org / Aplikimi online për përrjashtim nga detyrimi për sigurim](#)

2. Wohnen und Alltag

► Të **gjeni një banesë** është shumë e rëndësishme. Tregu i banesave ndryshon në varësi të vendit. Qiramarrësit duhet të respektojnë rregullat – për shembull për qiranë, anulimin e kontratës dhe rregulloren e shtëpisë (p.sh. orët e qetësisë, lavanderia).

- comparis.ch / *Tregu i banesave*
- alle-immobilien.ch / *Të gjitha pasuritë e paluajtshme*
- *Këshillim juridik falas për të drejtat e qirasë dhe të dhënies me qira të pronës bujqësore*

► Një paketë sigurimi të kombinuar për pasurinë shtëpiake dhe përgjegjësinë personale ju mbron në rast të dëmeve të shkaktuara aksidentalisht ndaj të tjerëve ose vetë pronës tuaj.

- *Krahasimi i sigurimeve të shtëpisë dhe përgjegjësisë*

► Menaxhimi i mbeturinave është i organizuar mirë. Ka qese të veçanta, pika grumbullimi dhe rregulla riciklimi – çdo komunë ka rregullat e saj. Informohuni drejtpërdrejt në vend.

- *Riciklimi i plastikës KUH-BAG*
- *Harta e riciklimit*

3. Media dhe komunikim

► A e keni vendosur **internetin, televizorin dhe telefonin**? Krahasoni ofruesit dhe kontratat. Kujdesuni për kohëzgjatjen minimale të kontratës.

- comparis.ch / *Portali krahasues për celular, internet dhe TV*

► Çdo familje në Zvicër duhet të paguajë një tarifë për radion dhe televizorin – edhe pa pajisje vetjake. Kompania Serafe e dërgon automatikisht faturën pas regjistrimit në komunë. Tarifa është rreth 335 franga në vit për familje.

- serafe.ch / *Informacione për tarifën për radion dhe televizorin*

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-ar.ch/sq/test/subtest-1

gjatë vitit të parë

Gjatë vitit të parë ka edhe shumë detyra të tjera që ju ndihmojnë të përshtateni afatgjatë në Appenzell Ausserrhoden. Kjo listë kontrolli ju tregon pikat më të rëndësishme që duhet të keni parasysh.

1. Integrimi dhe jeta së bashku

► Kontaktet shoqërore janë të rëndësishme për t'u përshtatur në Zvicër. Bisedat me fqinjët, të njohurit apo pjesëmarrja në shoqata ndihmojnë për të ushtruar gjuhën dhe për të kuptuar më mirë jetën vendase.

Kush angazhohet, përshtatet më shpejt – dhe ndjehet shpejt si në shtëpi.

- Shoqatat në Appenzell Ausserrhoden
- Ngjarje në Appenzell Ausserrhoden
- benevol.ch / Punë vullnetare
- Takimi i grave në Appenzell Ausserrhoden

2. Diplomë, arsim dhe formim profesional

► **Diplomat** e huaja duhet të njihen në disa profesione (p.sh. në shëndetësi, arsim, teknologji) që të mund të punoni në Zvicër.

- Verifikim – A kam nevojë për njohje të profesionit tim?
- HEKS MosaiQ Ostschweiz - Këshillim për të ardhurit e kualifikuar
- Përmbledhje e autoriteteve dhe institucioneve përkatëse
- Sqarim për njohjen e diplomave – si të veproni?

► Zvicra ofron shumë **arsimime** dhe **kualifikime të mëtejshme** – edhe për të rriturit. Informohuni me kohë për mundësitë që ju përshtaten.

- Skema e sistemit arsimor
- Këshillim për profesion, studime dhe karrierë
- Këshillim profesional i shpjeguar në gjuhë të ndryshme

3. Lëvizshmëria

► Importi i makinës: Nëse importoni një veturë nga jashtë, duhet ta regjistroni brenda 12 muajve. Para importit, kontrolloni nëse automjeti mund të jetë i regjistruar në Zvicër – kështu shmangni probleme dhe vonesa.

- Kërkesë për importimin e automjetit si pjesë e sendeve të shpërnguljes për doganën
- Zyra e komunikacionit rrugor në Trogen

► Shkëmbimi i lejes së drejtimit: Leja juaj e drejtimit nga jashtë duhet të ndërrohet brenda kësaj kohe, përndryshe humbni të drejtën për të vozitur. Personat nga vendet jashtë BE/EFTA duhet të japin një provim drejtimi. Këshillohet të bëhen orë praktike.

- Aplikim për ndërrim leje drejtimi
- Zyra e komunikacionit rrugor në Trogen

► Transporti publik në Zvicër është shumë i zhvilluar dhe i besueshëm. Shumë njerëz përdorin trenin, autobusin, tramvajin ose abonime rajonale si GA ose Halbtax në jetën e përditshme.

- sbb.ch / Ofertat më të mira

4. Tatimet

► Me një leje qëndrimi B, tatimi hiqet drejtpërdrejt nga paga (**tatim në burim**).

Zakonisht nuk është e nevojshme të dorëzohet deklaratë tatimore.

► Me një leje qëndrimi C, duhet të dorëzoni çdo vit një deklaratë tatimore (**tatim i rregullt**).

Veçori në Appenzell Ausserrhoden: Edhe me leje B, mund të dorëzoni një deklaratë tatimore – nëse bëni një kërkesë paraprakisht.

- Zyra Tatimore Appenzell Ausserrhoden
- comparis.ch / krahaso taksat
- Kërkesë për tatim të rregullt

5. Ofertat për këshillim dhe mbështetje

► Në shumë komuna ka qendra këshillimi falas ose me çmime të përballueshme – për shembull për çështje që lidhen me punën, banimin, familjen, lejen e qëndrimit apo shëndetin. Këto shërbime ju ndihmojnë të orientoheni më mirë dhe të gjeni zgjidhje kur ndodheni në vështirësi.

- *find help / Shëndeti dhe çështjet sociale – Ndihmë e lehtë për t'u gjetur*
- *Ndihma për viktimat SG-AR-AI*
- *Numrat emergjentë*
- *Broshura për dhunën në familje*

► Kantoni ofron gjithashtu këshillime juridike falas. Ato ofrojnë këshillime të shkurtra dhe falas për të gjithë banorët për çështje juridike. Janë të disponueshme në orare të rregullta.

- *Kontaktet për këshillim juridik*
- *Infostelle Arbeit / Këshillim juridik për të drejtat e punës (4 orë falas)*
- *Këshillim juridik falas për të drejtat e qirasë dhe të dhënies me qira të pronës bujqësore*
- *Heks Ostschweiz – Qendra këshilluese kundër racizmit dhe diskriminimit*

6. Portreti i kantonit Appenzell Ausserrhoden

► **Appenzell Ausserrhoden** është një nga 26 kantonet e Zvicrës. Me një popullsi prej 56'641 banorësh në vitin 2024, është një nga kantonet më të vogla për nga numri i banorëve. Tipike për Appenzell Ausserrhoden janë traditat e gjalla dhe larmia natyrore.

- *Portreti i shkurtër i Appenzell Ausserrhoden*

7. Të drejtat themelore

► Në Zvicër, të drejtat themelore janë të garantuara në Kushtetutën Federale. Ato vlejnë për të gjithë – pavarësisht prejardhjes, gjuhës, gjinisë, fesë, moshës apo orientimit seksual.

- Të gjithë janë të barabartë para ligjit.
 - Gratë dhe burrat kanë të njëjtat të drejta.
 - Diskriminimi është i ndaluar – për shembull për shkak të prejardhjes, fesë ose seksualitetit.
 - Çdo person ka të drejtën të zgjedhë lirisht fenë dhe mendimin e tij/saj.
 - Liria e mendimit dhe e shtypit janë të lejuara.
 - Çiftet e të njëjtës gjini mund të martohen.
 - Askush nuk ka të drejtë të rrahë ose të kërcënojë dikë. (→ Ndihmë për dhunën në familje)
-
- Kushtetuta federale
 - Heks Ostschweiz - Qendra këshilluese kundër racizmit dhe diskriminimit
 - Numrat emergjentë
 - Broshura për dhunën në familje
-

8. Detyrimet

► Kush jeton në Zvicër, gëzon shumë të **drejta** – por ka gjithashtu përgjegjësi dhe **detyrime** ndaj shoqërisë. Këto detyrime vlejnë për të gjithë, pavarësisht kombësisë. Detyrimet kryesore janë (ju jeni përgjegjës personalisht për përmbushjen korrekte dhe në kohë të tyre):

- Të respektohen ligjet dhe vendimet e autoriteteve
- Të paguhen taksat dhe detyrimet
- Të lidhet një sigurim shëndetësor (është i detyrueshëm për të gjithë)
- Të respektohet detyrimi shkollor për fëmijët
- Të zbatohet detyrimi për njoftim në rast të zhvendosjes, ndryshimit të punës ose bashkimit familjar (p.sh. njoftimi i komunës për ndryshimin e adresës)
- Të ndahen dhe të hidhen siç duhet mbeturinat

► Për të huajt vlejnë gjithashtu:

- Përgjegjësi personale (ju keni përgjegjësi të zbatoni të gjitha masat e nevojshme me kohë dhe saktësi)
- Respektimi i kushteve të qëndrimit dhe punës
- Të mësohet gjuha kombëtare dhe të shmangen borxhet

Sjellja me respekt ndaj njerëzve, mjedisit dhe institucioneve publike është gjithashtu pjesë e përgjegjësisë shoqërore

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-ar.ch/sq/test/subtest-1-2